



РЕВОЛЮЦИОНЕНЪ ЛИСТЪ

Държавенъ и националенъ принципъ

Отдавна, още следъ злополуката отъ 1913 г., въ главитѣ на нѣкои партизани и отъ тамъ въ политиката на нѣкои партии въ България захвана да се очертава, кога по-ясно кога по-смѣтно, една линия на разграничение между *държавенъ и националенъ принципъ* въ политиката. Отъ 1915 до 1918 год. тая линия се позаличи — държавенъ и националенъ принципъ се покриваха —, за да изпъкне на ново следъ втората и по-голѣма злополука. Помжчиха се да я теглятъ дебело дипломатитѣ на Стамболийски чрезъ тайни и явни спогодби, въ основата на които лежеше пожертвуване на националното начало за . . . държавното (!?).

И понеже въ процеса на пожертвуванията тия нови дипломати не познаваха мѣрка и още понеже жертвувайки националното нищо не получаваха за държавното начало — провалиха се катастрофално. Провалиха ги борци сплотени подъ знамето на националността.

Стари и нови политици следъ тая достойна победа възстановяватъ линията на дѣлата между държавно и национално начало. И сега има въ България новоформирани държавници, които ставатъ и лѣгатъ съ дълбокомисления девизъ: *държавата преди всичко* и го разтръбватъ по стѣнди и мегдани, безъ да проумѣватъ сжщната му, безъ да проглеждатъ резултатитѣ му. И, което е по-прискръбно, между тия нови държавници могатъ да се познаятъ фигури, които сме виждали на предно мѣсто подъ знамето на националността.

Не сме ние, които ще оспорваме или ще отречемъ разликата между реченитѣ начала въ политиката. Въ душиитѣ, обаче, на поменатитѣ политици тази разлика се изражда въ крайността на

едно поражение. Въ името на автономното начало, което въ въпроситѣ за култура се е покривало съ националното, ние сме водили тукъ, на нашата земя, борба, понѣкога жестока и кървава, противъ носителитѣ на българското държавно начало. Въ тази борба, обаче, никога не сме изпадали въ крайността да отричаме естественото право на българската държава да се интересува за сждбинитѣ на българитѣ въ Македония. Докато по разбиранията на българскитѣ държавници, за които става дума по-горе, началото на държавата изключва началото на националността.

Ето впрочемъ какво конкретно съдържание влагатъ тия български политици въ началото за държавата. Става дума, да речемъ, дали въ отговоръ на тронното слово въ народното събрание да се спомене или не нѣщо за правата на малцинствата. Нѣкои български политици, имайки на умъ голѣмата идея за миръ и разбирателство на българската държава съ съседитѣ, решаватъ, че не бива. — Въпросътъ за малцинствата е въпросъ за националностъ, която трѣбва да жертвуваме въ името на държавността. На възражението, че при наличността на единъ официаленъ договоръ, който предвижда права за малцинствата, заобикалянето на тия права отъ страна на едно българско правителство може да се изтъкува въ чужбина като отказъ отъ българщината въ Македония, а у самото наше население да внесе струя на обезвѣряване, отговаря се, че всичко това е политическа романтика — реална сила е само държавността.

Въ изявленията, които българскиятъ министъръ на външнитѣ работи г. Буровъ направи предъ редактора на парижкия в. *Котидиенъ* и които до сега нито самъ министра, нито неговитѣ вестници не сж опровергали, принципътъ на държавността е тикнатъ до крайността не само на дезинтересиране отъ чисто националнитѣ стремежи на македонскитѣ българи, ами и до едно жестоко обви-

нение, че последнитѣ съ своята борба сж единичка пречка за споразумението между сърби и българи.

Другъ единъ български министъръ, който е командувалъ войски за освобождение на Македония, е държалъ речъ, въ която, ни въ клинъ ни въ ржавъ, заявилъ, че борбата на македонцитѣ е една отживѣлица по своитѣ методи и пакостна за българската държава. Излишни сж повече примѣри. Отъ посоченитѣ става ясно, че по разбиранията на нѣкои сегашни български държавници началото на държавата не може да се съгласува съ началото на националността; който прави държавна политика, не бива да се ѱпира предъ стари предразсѣдъци като тоя, който се именува националностъ.

По наша преценка това е много повече политика на отвлеченостъ и поражение, отъ колкото е политика на сантименталностъ оная, която не отрицава началото на националността. Безъ да гарантира какъвъ да е успѣхъ на държавния принципъ, отхвърлянето на националния води неминуемо къмъ дефетизъмъ. Не води ли Стамболийски чисто антинационална политика, не продаде ли македонското движение съ специални спогодби, не прокълна ли Македония, не обруга ли и не подложи ли македонцитѣ въ България на най-беззаконни преследвания, за да гарантира българската държава и дружбашката властъ срещу враждебността на сърбитѣ? Какво получи срещу това отъ сърбитѣ, освенъ насъскванията на бѣлградския печатъ за повече решителностъ въ терора надъ македонцитѣ? Нито на едно международно събрание, дето България отправяше апели за човѣщина, Сърбия не подаде гласъ на подкрепа. Наопаки, въ всички случаи на спорове съ други съседи, Сърбия поддържаше враговетѣ на България, които и каквито и да сж били тѣ. Не може да се допусне, че е останалъ слѣпецъ българинъ, който да вѣрва, че при сегашния мегаломански манталитетъ на сърбитѣ би могълъ да намѣри достатъчно скжпа жертва, чрезъ която да смекчи озлобението имъ, да спечели благоволенieto имъ. Може ли следователно българската държава да се смѣта по-обезпечена срещу сръбската агресивностъ, ако българскитѣ държавници отрекатъ българщината на българитѣ въ Сърбия? Де е следователно оправданието на това отхвърляне на „националността“ въ името на „държавата“? Да се примирявашъ пѣкъ всѣки день съ вчерашнитѣ загуби, значи неминуемо да си откривашъ пѣтъ за примирение съ утрешни, което води къмъ неизбѣжно поражение. А когато това примирение се протрѣбвява по мегданитѣ, и самъ народътъ може да трѣгне къмъ поражение, което именно ще изеде и онова, което е останало на България следъ толкова вжтрешни и вѣншни злополуки. Може ли да се отрече, макаръ по съображения на политика, българщината на македонцитѣ, на босилеградчани и царибродчани, безъ да се хвърли смутъ въ чувството за българщина у всички българи? Пѣкъ не е много мжчно, да се догледа къмъ кжде води понижението на чувството за националностъ.

Но да допуснемъ, че политиката, която отхвърля националността въ името на държавата, има нѣкакви резултати; че сърбитѣ повече благоволяватъ къмъ държавници, които чрезъ мълчание по голѣмия проблемъ за малцинствата имъ съдействуватъ, за да стопятъ по-бърже тия малцинства, и това сръбско благоволение се изразява въ по-малко заплахи за известно време. Струва ли си жертвата една подобна придобивка или не, не смѣние, които ще преценимъ. Ние дължимъ друго нѣщо да кажемъ на това мѣсто: че това мълчание, пакостно вече само по себе си за борящитѣ се българи, не бива поне да минава въ други крайности. Българскитѣ държавници сж свободни най-после да мълчатъ, когато е дума за българщината въ Македония, защото нѣматъ сили за повече отъ това, но тѣ съвсемъ не сж свободни да говорятъ, че македонскитѣ бѣжанци сж „престѣпнитѣ смутители на мира на Балканитѣ“ или че борбата на македонцитѣ е една пакостъ за България. Защото последнитѣ нѣща съдържатъ освенъ духъ на поражение, още и невѣрности, които не сж удобна основа за никакъвъ принципъ на „държавностъ“. Нека българскитѣ управници управляватъ и бранятъ България безъ да нападатъ Македония. — За своята отбрана Македония сама ще се погрижи.

Брусниковъ

Сръбскиятъ тероръ въ Македония

Поставятъ въ действие една турска тактика

Когато младотурцитѣ обявиха „хуриета“ презъ 1908 г., смѣтнаха, че ще могатъ за кратко време да „отоманизиратъ“ всички населения въ европейска Турция, въ това число и българитѣ отъ Македония. И понеже не успѣха и не виждаха изгледи, че ще успѣятъ въ бѣсната си денационализаторска политика, възприеха една варварска тактика: изъ засада да убиватъ водачи на македонскитѣ българи — било революционни, било легални. Тѣ сполучиха да убиятъ нѣколцина, но другитѣ отново хванаха горитѣ.

Сърбитѣ почватъ да практикуватъ сжщото сръбство за своята денационализаторска политика. Съобщихме преди известно време на сжщото мѣсто за убийството около Велесъ на бившия македонски революционеръ *Бошко Трайковъ Гаджовъ*, когото сърбитѣ убиха въ собствения му бостанъ. Все по сжщото време безследно изчезна и велешкия гражданинъ *Йорданъ Каниковъ*. Той бива арестуванъ и укритъ. Разтревоженитѣ му домашни го дирятъ отъ околийския началникъ въ Велесъ, който усмихнато имъ отговаря, че Каниковъ станалъ „комита“ и сигурно билъ вече въ София, дето си пиелъ кафето. Разтревоженото гражданство прави постѣпки предъ кмета и настоява Каниковъ да бжде намѣренъ и върнатъ на семейството му. Чакъ тогава околийския началникъ направя нуждното и изчезналия се връща въ Велесъ. Той билъ затворенъ въ Скопие и никого не допускали при него. Забранено му било подъ най-голѣмъ страхъ да разправя за своя арестъ. И за това той казвалъ, че презъ време на отсъствието си билъ по работа въ Загребъ. Впечатлението е, че ако не бѣха настойчивитѣ постѣпки на гражданитѣ, Каниковъ съвсемъ щѣлъ да изчезне.